



**Inspirativní tendence starořeckých tělesných aktivit
a idejí jako zdroj řešení problémů současného sportu**



základní tendence:

- směřování k *areté*
- *agón* jako vzor
- *isoi* na základě nahoty *athlétai*
- propojenost různých oblastí
- návrat ke *Gé*
- vyhnutí se *das Man*

- Interpretace řeckých typů

- „Při studiu určitého jazyka vidíme, že slova, z nichž se skládá, mění se během století dosti pomalu; co se však mění bez ustání jsou představy, jež vyvolávají, nebo smysl, který se jim přiřkládá. Proto jsem došel [...] k závěru, že naprosto přesný překlad z nějakého jazyka, zvláště jde-li o národy zaniklé, je nemožný“ (Len Bon 1994, 74).

- „dějinné vědomí“ (Gadamer, 1994)

První inspirativní tendence

ἀρετή

„ARETÉ není ‚clare et distincte‘, není jasné a ohraničené“ (Hogenová 2000, 6)

- zdatnost, dokonalost, excellence duše, dobrost, ctnost, poctivost, ...
- hodnota etická, občanská i praktická
- hlavní měřítko kvality občana
- přežila ve slávě válečníka/ „sportovce“
- transcendentnost
- neuchopitelnost
- pro člověka civilizace cizí

„Peníze osud a bůh též mužům prasprostým dává,
Kyrne, však málokdo jen dostává údělem ctnost“ (Theognis. In: Řecká lyrika 1954, 90)

- překážky pro dosažení *ἀρετή*:

- *πλεονεξία*

- *ὑβρις*

=> zakotveno v mytologii

(+ *σωφροσύνη* a *ἀρετή*, – *ὑβρις* a *πλεονεξία*)

- *νγύστῆνί ὑβρις* – *μανία* a *ἄτη*

- *νάγυστ ὑβρις* a *πλεονεξία* – rozvoj profesionalismu

CESTA: směřování k *ἀρετή*, zavrnutí *ὑβρις* a *πλεονεξία*, které jdou ruku v ruce s komercializací

Druhá inspirativní tendence

ἀγών

- shromáždění
- zápas, závod
- „*typická forma myšlení*“ (Novotný 1922, 14)
- ἀγών *gymnický, hippický, múzický*
- „sportovní“ zápolení, duch boje, soutěž argumentů/ slovní klání, soutěž v soudnictví, hudbě, sochařství, vázovému malířství, básnictví, dramatu ad.
- zkouška síly γενεά s jiným
- *Symposion*

„Vídám i v divadlech, jak bývají zápasníci povzbuzováni od dětí, neřku-li od přátel, o kterých lze mysliti, že projevují své pobízení vážně podle své přízně“ (Platón).

CESTA: Lidský život by měl být dynamický, plný tvořivé síly a touhy po poznání, „*společným hledáním dokonalosti*“ (Jirásek, 2005, 237) – měl by to být neust. ἀγών.

Třetí inspirativní tendence

ισονομία a *δημοκρατία*

Ισονομία

- rovnost právn
- ἴσος a ὁμοῖος
- ἡ ἀρχή
- Maiandrios, Athény

Δημοκρατία

- κράτος
- ὁ δῆμος, -ου
- δῆμος zahrnoval jen ἴσος/ὁμοῖος
 - šlo tedy o vládu rovných/ podobných, ne vládu všeho lidu (otroci, cizinci, ženy a děti)
 - vláda člověka (všeho lidu) by měla znít spíše *anthropokracie* (ἄνθρωποκρατία)



- nahota
- tzv. ζῶμα, διάζωμα či τρίβων
- Orsippos/Orrhippos z Megary (Akanthos ze Sparty)
- dnes: mytologie a rituály, prehistorický lov, zasvěcování mladíků, obdiv mužského těla
- Význam: **zde se stírala nerovnost.**
 - při ἀγών občany dělila jen jejich vlastní ἀρετή



- **γυμνός** („nahý“, jako neozbrojený i „nahý“ – jako bez svrchního oděvu)

- **ženy**: Sparta a Gortýna, Sokrates a Platón

- „sport“ a tělesná cvičení zdarma

- otrokářská společnost; **primární prostředky** ➡ Hybrios, *monodie*

Chvála zbraně:

*„Veliké bohatství mám – meč svůj a kopí,
překrásný k tomu štít na ochranu těla,
vždyť tím orám lán, tím si plody rvu,
tím si šlapu mok sladký z vinné révy,
tím se pánem zvu nad otrockou cháskou.*

*Ale kdo bojí se mít svůj meč a kopí,
překrásný k tomu štít na ochranu těla –
ti všichni padnou na kolena svá
přede mnou, svým pánem, mnou svým pánem,
nazývat mě budou velikým králem“
(Nejstarší řecká lyrika 1981, 209).*

CESTA: Ideál Řeků, kdy byl *γυμνάσιον* a sportování zdarma, dnes neplatí; současný stav otevírá cestu peněžnictví a korupci. Mnohé sporty si pro drahou výbavu a vstupy mohou dovolit jen někteří. Sport má v sobě ovšem velký potenciál a může velmi dobře vést člověka k dokonalosti, k hledání *ἀρετή*; komerce, přesuny „biologických komodit“ a uplácení – s nimi nemůže být sport prostředkem k dosažení jakéhokoli vyššího transcendentna.

Čtvrtá inspirativní tendence

propojenost všech oblastí ve společnosti

„Každá slavnost všeřecká byla svátkem mimořádně významným. Nejslavnější básníci řečtí skládali zpěvy na závody a na vítěze, a největší vyznamenání, které mohli Řekové udělit cizinci, bylo pozvání k těmto slavnostem“ (Groh 1928. In: MZA, f. Sokol – krajský výbor Brno, k. 351, č. f. 30).

- vliv na život celé společnosti

- politika, náboženství a rituály, válečnictví, s básnictví, drama, vázové malířství, sochařství, ...

- **ἀθληται**: zobrazování (vzor, propagace)

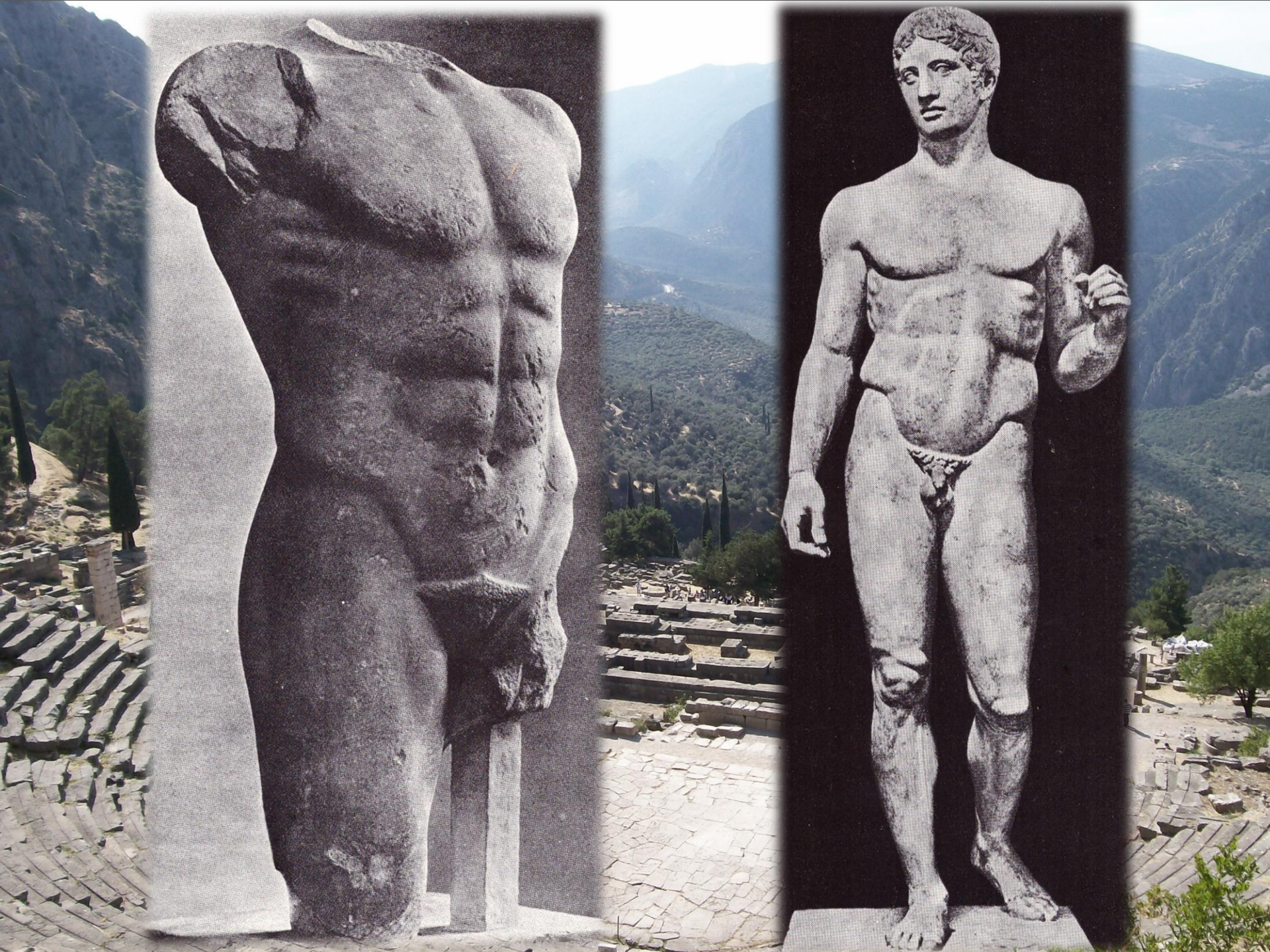
- Socha kúra „se stala symbolem dokonalosti Řeka, který se nenechá překvapit ani vnějšími událostmi (je připraven jim čelit), ani vnitřním hnutím vlastní duše“ (Šíp 2008, 23). Zobrazení úspěšného sportovce prostřednictvím plakátu či televizní reklamy je dnes naopak symbolem „dokonalosti“ určitého produktu, symbolem komerce a civilizace.

- Theagenes z Thasu

- Astylos z Krotónu/Syrakús

- Dikón z Kaulónie/Syrakús

CESTA: Honba za výkony a penězi, ne za vlastní dokonalostí, sport jako prostředek propagace produktů a komerce, kupování/prodej sportovců v rámci klubů a reprezentací neumožní nahlédnout jeho pravou podstatu. Tento stav nás nemůže přiblížit k pravé podstatě sportu, agonálnímu principu, k hledání *ἀρετή*.





Pátá inspirativní tendence

Γῆ/Γαῖα/Φύσις

- Neoddělitelnost od Γαῖα

X Antaios

X dvojí podoba boha Pana

X Mínotaurus, Kentauři, Gorgony, harpyje

X Afrodita, Daktylové, Kyklóponé, Hekatoncheirové



- pohyb ἀθλεται vedoucí k vítězství byl „výsledkem dialogu s Gaiou“ (Hogenová 2000, 150).

– Výchova

- zkoušky dospělosti (např. *krypteia* – κρυπτω v Γῆ)
- pobyt v přírodě jako součást lidské každodennosti

CESTA: Sportu nemůžeme navrátit jeho pravý význam, když se odcizujeme přírodě a zapomínáme na ni. V dětech neprobouzíme lásku ke Γῆ, pobyt v přírodě je pro ně trestem – tuto potřebnou každodennost dětem nahrazuje počítač. V určitém smyslu zde můžeme mluvit o Heideggerově *Seinsvergessenheit*, zapomenutosti na bytí.



Šestá inspirativní tendence

odmítnutí *das Man*

- klíčem k pochopení našeho bytí je čas
 - jsoucna
 - autenticita
 - v našem bytí netoužíme po *ἀρετή*
- př. kámen - *ἀρετή*, čas
- nevyhnutelně směřujeme do konečnosti, ale jednáme, jakoby se nás čas netýkal, nezdokonalujeme se tělesně a duševně ve smyslu směřování k *ἀρετή* a *καλοκάγαθία*
- odosobněný „kdokoliv“ (*das Man*)

CESTA: Odosobněný *das Man* jen těžko správně rozumí *Dasein* a *Sorge*. Čas pro něj není klíčem k uvědomění si. *Das Man* netouží po *ἀρετή*, ale po komerci. *Das Man*

starořecká tělesná cvičení + komercializace + *das Man* = současný sport
agonální p. + ἀρετή + vz. propoj. + přiroz. vzt. s Γῆ + ισονομία + ...



⇒



habrosyné

- cesta je *habrosyné*
 - ctnost je zde výsledkem *meleté* a těžké *askesis*
 - důraz na *ponos* a *epimeleia* a vyhnutí se *hedoné*, *malachia*, *tryfé* a též jednostrannosti (tělesné i duševní či jen jedné této složky)
 - zde se *harosyné* dotýká *kalokagathia* --- jen přijetím takovéto *habrosyné* může být člověk KkA
 - kráčením po cestě *habrosyné* se posouváme i po cestě *kalokagathia* a *areté*
 - s tím ale ještě souvisí pokora, tedy cesta *sófrosyné* (x *hybris*, *pleonexie*)

Diagram of the system of ideals of the Greek culture after the hoplite revolution through direct and inverse proportion



Sport

- Co je to? ---- AA (čas)
- Činnost v čase, realizace vlastního bytí
- Pohyb – jednotlivých segmentů x celého těla??
 - Šachy
 - Kde je ta mez ---- aporie hromada
 - Statické posilování, jóga
 - Agón x sport

- současný a římský sport --- komerce x agón
- jednostrannost
 - kyborgizace
- chybí praktičnost
 - ne jen lov výkonů
- cíl (Schopenhauer) – převrácení hodnot
 - cílem *areté*??
 - to je excellence a nemůže být strnulé, nemůže být *clare et distincte*
 - odvrhnutím současného pohledu a vyzvednutím praktičnosti a hloubky *agón* najdeme cestu k dokonalosti
 - **via est scopus**

sport?

- podrobení jednotlivých disciplín této kritice = *agón*, sport se svou hloubkou, ne jen povrchní pomíjivost
- soupeření se sebou samým
- *calisthenics*? RW?

